

Uit de praktijk ... over groene verdienmodellen in Zuid-Holland

Successen verklaren, kansen grijpen: versnellen, uitbouwen en permanent maken
Praktijkuitwisseling 'Groene verdienmodellen Zuid-Holland; Leren door doen'

Op dinsdag 23 juni 2015 vond een praktijkuitwisseling over groene verdienmodellen in Zuid-Holland plaats; “Successen verklaren, kansen grijpen: versnellen, uitbouwen en permanent maken”. Achterliggende gedachte daarbij is dat op veel plaatsen wordt nagedacht over financiële constructies - ‘verdienmodellen’ - waarmee beheer en onderhoud van natuur, landschap en recreatie op peil kunnen blijven. Maar wat nu als je dat meer bij elkaar weet te brengen, dus meer naar: “van ieder vindt het wiel uit, naar samen het vliegwiel uitvinden”.

De provincie Zuid-Holland (h)erkent de beweging van zoeken naar verdienmodellen in het Uitvoeringsprogramma Groen. De provincie faciliteert daartoe pilots ‘Leren door doen’. Daarin wordt gewerkt aan innovatieve realisatie- en beheermodellen voor natuur, landschap en recreatie. Het uitgangspunt is ‘opdoen van nieuwe kennis en deze verspreiden’, ofwel leren door doen. De pilots zijn gericht op verschillende doelen: groenbeleving, biodiversiteit en ondernemerschap. De provincie faciliteert, onder andere door de inzet van pilotbegeleiders, om de praktijkuitvoering te begeleiden.

De praktijkuitwisseling van 23 juni 2015: “levendige uitwisseling”

Drie pilots stonden centraal in de praktijkuitwisseling, namelijk Federatie Broekpolder, Landgoederen Horst en Voorde en Nationaal Park de Biesbosch. Respectievelijk Fred Meerhof, Adrienne Vriesendorp en Dick Verheijen gaven een inleiding over hun pilot. Met betrokkenen van andere pilots ‘Leren door doen’ zijn vervolgens samen leerervaringen uitgewisseld¹. “Wat maakt een pilot tot een succes en wat er nodig is om een verdienmodel verder te brengen? Op welke manier kunnen andere pilots daar iets aan hebben? Is het overigens een verdienmodel of een financieringsmodel (genereert het nieuw geld of niet)? Is het mogelijk leren van elkaar tot een vliegwiel te maken in Zuid-Holland en wat is daar dan voor nodig
Brigitte Bultinck van het Nationaal Groenfonds, Marleen van den Ham van Innovatienetwerk, Petra van Egmond van Planbureau voor de Leefomgeving en Stijn van Liefland van Slimmefinanciering.nl, hebben de leerervaringen vanuit hun kennis en ervaring kunnen verrijken. Elk van deze externe deskundigen heeft een schat aan inzichten, ontsloten via respectievelijke websites. Het is leerzaam dat eens te raadplegen. Aan de andere kant is er ondertussen zoveel informatie beschikbaar dat initiatieven eerst goed moeten nagaan wat eigenlijk hun vraag is. Mogelijk kan [dit overzichtsartikel op slimmefinanciering.nl](#) daarbij behulpzaam zijn, met dank aan Stijn van Liefland.

In de praktijkuitwisseling werd aan de hand van drie pilots ‘Leren door doen’, eerst de diepte ingegaan, waarna een levendige uitwisseling volgde. Het ochtendje uitwisselen werd als zeer nuttig ervaren, maar er is ook het besef dat je er daar nog niet mee bent. Vooral leren door bij elkaar in de praktijksituatie te kijken en misschien wel een praktijkacademie opzetten, zijn als inspirerende aanzetten voor het vervolg benoemd. Hieronder enkele hoofdlijnen van de uitwisseling.

De werksessies: “3 pilots centraal”

De ochtend begon na een korte gezamenlijke aftrap met drie parallelle sessies om met elkaar zoveel mogelijk op te halen. Drie pilots uit het programma ‘Leren door doen’ stonden daarin centraal, vanuit ieder een andere invalshoek, de landgoedeigenaren (Horst en Voorde), een bewonersinitiatief (Broekpolder) en de overheid (NP de Biesbosch). Hieronder korte impressies daarvan.

Sessie A. Pilot: Landgoederen Horst en Voorde door Adrienne Vriesendorp

---

¹ Zie § 1.3.8 en bijlage C, van het Uitvoeringsprogramma Groen 2015 provincie Zuid-Holland voor een overzicht van de pilots Leren door doen: <http://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/landschap/groen/>

De Stichting Horst en Voorde vertegenwoordigd drie landgoedeigenaren grofweg in het gebied tussen Leiden en Den Haag, die hebben aangegeven met elkaar de pilot te willen vormgeven. Het wordt dan ook direct als een succesfactor benoemd, dat de landgoedeigenaren zelf de regie hebben genomen. Daardoor zijn ze beter in staat om hun eigen aanbod te formuleren passend bij de landgoederen en de opgaven in het gebied (natuur, Kaderrichtlijn water). Daarbij past gelijk de opmerking dat er een spanning zit tussen publieke en private doelen. Kern van identiteit en kwaliteit van een landgoed laat zich soms lastig combineren met bredere recreatiestromen die vanuit een verdienmodel wenselijk zijn. De oplossing kan dan liggen in een uitgekiend ontwerp van zoneren van het landgoed naar tijd en plaats. Dé tip uit deze sessie is misschien dan ook, “zorg voor een helder concept”.

Sessie B. Nationaal park De Biesbosch door Dick Verheijen

NP De Biesbosch is een natuurgebied tussen de rivieren de Nieuwe Merwede en de Beneden-Merwede, waarvan de beheer verantwoordelijkheid in 2013 is gedelegeerd naar de provincie(s). Consequentie was ook verlies van € 500.000 rijkssubsidie. NP De Biesbosch ontwikkelt daarom verdienmodellen om bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen te financieren. Het laten opstellen van een extern, deskundig rapport heeft daarvoor gewerkt als katalysator. Het gaf nieuwe inzichten, en werkte drempelverlagend naar ondernemers. Want dat is wel wat er moet gebeuren, de betrokkenheid en het eigenaarschap verbeteren. Dat gaat beter als er een samenhangend (marketing)concept ligt. Voor natuurgebieden is dat vernieuwend en daarmee is bijvoorbeeld het ‘vrienden-van-concept’ uit te breiden. Zeker voor NP de Biesbosch is de relatie gezondheid en natuur verder uit te buiten. Benader werkgevers en werknemers en creëer waarde in de openbare groene ruimte via ‘vitaliteitspotjes’ van werknemers: de ‘groene sportschool’.

Sessie C. Federatie Broekpolder door Fred Meerhof

Federatie Broekpolder is een van origine inwonersinitiatief dat zich aan het doorontwikkelen is naar een publiek-private-maatschappelijke samenwerking. Begonnen vanuit het belang van het vrijwaren van het gebied van bebouwing onder de rook van Vlaardingen. Interessant is dat het initiatief uitgaat van een visie op de samenleving waarbij de samenwerking echt gelijkwaardig is. Dat betekent voor de federatie B roekpolder bijvoorbeeld dat er geen sprake moet zijn van een subsidierelatie, want dat is een verticale verhouding tussen overheid en initiatief. Gedacht wordt daarom aan de doorontwikkeling naar een coöperatieve vereniging met gelijke partners. De overheid is daarvan dus een gelijkwaardig lid. Probleem daarmee, zo wordt ervaren, is dat dit model niet past in de bestuurlijk-juridische procedures van diezelfde overheid. Cofinanciering is bijvoorbeeld een instrument dat tussen overheden vaak wordt gevraagd. Hoe waardeer je de inzet van vrijwilligers of de bijdrage aan de sociale cohesie in het gebied als cofinanciering? Is cofinanciering meer te zien als wederkerigheid? Want het succes van de Broekpolder hangt tot nu in grote mate samen met de inzet van mensen en daarmee het vertrouwen dat ze schenken.

De springende punten, adviezen en het vervolg; “Begin met een wervend verhaal”

Op een creatieve manier zijn de uitkomsten van de sessies bij elkaar gebracht en doordacht op een vervolg en wat initiatieven daaraan kunnen hebben. En van de adviezen van de pilots werd onderling geleerd. Twee belangrijke impressies.

“Begin met een wervend verhaal”! Heb een idee, een visie op waarom je het wilt en in grote lijnen hoe je het wilt realiseren. Het is de basis voor jezelf, om je erop te organiseren, maar vooral ook om anderen erop mee te krijgen. Dat klinkt als de bekende open deur, maar beginnen met een goed verhaal, het gebeurt nog steeds te weinig! Een deelnemer noemde dat ‘voorbij de luie overheid én de luie ondernemer komen’, er is meer nodig dan om geld bedelen. Het verhaal en de marketing van verdienmodellen moet dus beter, ‘schep je eigen aanbod’.

Het gaat dan vervolgens ook over de relatie van initiatieven tot de overheid. Belangrijke waarneming is in ieder geval dat de overheid (overheden) zich echt meer als partner moet opstellen. Dat kan

spanning opleveren met bevoegdheden en instrumenten, maar waar een wil is, is een weg. Zorg actief voor het wegnemen van belemmeringen want elk initiatief loopt daar vroeg of laat tegenaan.

De praktijkuitwisseling werd ervaren als een goede (eerste) uitwisseling tussen de pilots 'Leren door doen'. Het vervolg moet concreter, gericht op het stellen van 'simpele' vragen want daarmee kom je verder. Vooral meer ter plekke kijken, sector overstijgend kijken (wat is er bijvoorbeeld te leren van sectoren die al eerder met forse bezuinigingen te maken hebben gehad, zoals de cultuursector?). Organiseer een 'buddy', een coach die initiatieven begeleidt in de praktijkvragen die heel specifiek voor dat initiatief kunnen zijn. Dat vervolg, er wordt aan gewerkt. De provincie Zuid-Holland nodigt u uit mee te blijven denken.